

בחוקותי *

ולא ישחיתו". היינט ווי קען גאָר ר"י לערנען "מעבירם מן העולם" ?

(4) ש.מ. ט.

(5) ואין לתרץ (כב. דרך הקודש" לתו"כ כאן) שר"י ס"ל שהכתובים שבישע"י שם נאמרו בדרך משל על אוה"ע (כדעת הרמב"ם הל' מלכים רפ"ב) — שהרי הכתוב והשבת ח"י רעה (לדעת ר"י) הוא "ביטול דבר ממנהגו של עולם" * יותר מ"וגר זאב עם כבש", ולדעת הרמב"ם סס"ל שבימות ה' משיח לא יבטל דבר ממנהגו של עולם והכתובים שבישע"י שם — משל הם הרי גם הכתוב והשבת ח"י רעה עכצ"ל שמשל הוא (ובמכש"כ מהכתוב וגר זאב עם כבש), וכמ"ש בנו"כ להרמב"ם שם. וממ"ש בתו"כ כאן (גם לדעת ר"י) ש"והשבת ח"י רעה" היא כפשוטו ** הרי במכ"ש סס"ל שגם הכתובים שבישע"י שם הם כפשוטו.

(*) ברמב"ן כאן: "שלא יבואו חיות רעות בארצכם, כי בהיות השבע וברבות הסובה ובחיות הערים מלאות אדם לא תבואנה חיות בישוב". ולפ"ז, "והשבת ח"י רעה" אינו ביטול מנהגו של עולם. (ועפ"ז יובן גם מ"ש הרמב"ם שם "וזה שנאמר בישע"י וגר זאב עם כבש כו" — דלכאורה, למה לא הקשה ממה שנאמר בתורה, "והשבת ח"י רעה" — כי פסוק זה, אפשר לפרשו כהרמב"ן, ואין צורך לדחוק שנאמר בדרך משל).

אבל מפשטות לשון התו"כ "מעבירם מן העולם" (וכן בדעת ר"ש "למשבית מויקין מן העולם") — ובפרט שמשנה מל' הכתוב "הארץ" — משמע שהחיות רעות יושבתו מכל העולם, וא"כ ה"ז "ביטול מנהגו של עולם".

(**) וי"ל, שהמקור לדעת הראב"ד שם ש"והשבת ח"י רעה מן הארץ" הוא כפשוטו (ראה רדב"ז שם: "ואין זו השגה, כמו ששאר הכתובים משל גם זה משל"), הוא מדרש התו"כ כאן, וראה לקורש חכ"ז ע' 193.

א. אין פסוק "והשבת ח"י רעה מן הארץ". ברענגט דער תורת כהנים א פלוגתא צווישן ר' יהודה און ר' שמעון: "ר"י אומר מעבירם מן העולם. ר"ש אומר משביתן שלא יזיקו".

דערנאך ברענגט דער תו"כ א ראי' צו דעת ר"ש: "וכן הוא אומר: מזמור שיר ליום השבת — למשבית מויקין מן העולם, משביתן שלא יזיקו. וכן הוא אומר: וגר זאב עם כבש. . . ונער קטן נוהג בם. . . ושעשע יונק על חור פתן. . . מלמד שתנוק מיש" ראל עתיד להושיט את ידו לתוך גלגל עינו של צפעוני כו".

איז אין דעם ניט מובן:

(א) וואָס איז די ראי' פון פסוק "מזמור שיר ליום השבת" אָז "מש" בית מויקין" (וואָס וועט זיין לעתיד) מיינט "שלא יזיקו"? דער וואָרט "ה" שבת" איז דאָך פון לשון "שביתה" פונקט ווי דער וואָרט "והשבת". איז וואָס איז "ליום השבת" מער הוכחה אָז עס מיינט "שלא יזיקו" ווי "והשבת ח"י רעה": כשם ווי "והשבת ח"י טייטשט ר"י אָז דאָס מיינט "מעבירם מן הער" לם". קען ער דאָך אָזוי אויך לערנען אין פסוק "ליום השבת" ?

(ב) לאידך גיסא: אין פסוק "וגר זאב עם כבש וגו'" איז דאָך מפורש אָז אויך לעתיד וועלן זיין די אַלע חיות המויקות — זאב, דוב, ארי' און נחש; עס איז מער ניט וואָס "לא ירעו

(*) וסיום מס' תמיד (ס"ה ואילך).

(1) פרשתנו כו, ו.

(2) תהלים צב, א.

(3) ישע"י יא, רח.

והאיכות — אין ברייטן זין פון צו-
רה ואיכות, כולל אויך די אפשריות
פון אכילה (והנאה בכלל), דער גדר פון
„יראה לך“ וכירוב — ווערט אָנגע-
רופן „שביטה“, און דערפֿאַר האַלטן זיי
אַז אויך דורך „מפרר חורה לרח או
מטיל לים“ אין מען מקיים מצות „תש-
ביתו“.

און דאָס, זאָגט דער ראָגאַטשאַווער,
איז אויך דער טעם הפּלוגתא פון ר"י
ור"ש אין דעם פירוש פון „השבת
חי' רעה מן הארץ“: בעת אַ חי' רעה
הערט אויף צו מוזיק זיין, ווערט נת-
בטל בלויז איר צורה, אָבער איר מצי-
אות פֿאַרבלייבט ווי פּריער.

[אפילו אויב די טבע אין אַ חי'
רעה צו מוזיק זיין וואַלט געווען אין
איר גלייך מתחילת הבריאה, וואַלט
אויך געווען פֿאַרשטאַנדיק וואָס דער
ביטול פון דער דאָזיקער טבע הייסט
בלויז ביטול הצורה; עאכריכ, זו

(9) ראה ירוש' פסחים (פ"ב ה"א בסופה):
תשבתו כו' כל יראה (אלא ששם הוא אליבא
דר"י — השבתת יראה לגמרי).

(9*) וזהו גם ביאור פלוגתת ר"י ור"ש
בענין חמץ שעבר עליו הפסח (פסחים כה,
סע"א ואילן), כי לאחרי שעבר עליו הפסח
נתבטל ממנו החומר, אבל נשאר עצם החמץ
(צפ"ג קונט' השלמה ע' 65).

(10) להעיר משהיה"א רס"ב: „אף שה'
טבע זה במים ג"כ נברא ומחודש יש מאין“.
שכתנתו (בפשוטו *) ב"הטבע הזה, היא
למ"ש לפניו שם „ונגרים במורד כדרכם
וטבעם“ ועל טבע זה הוא אומר, שהוא
„נברא ומחודש יש מאין“ — היינו בריאה
נוספת על בריאת המים עצמם (שלכן, מצד
עצם מהות המים אינו מושלל שיהיו נצבים
כחומה — מכיון שהטבע מה שהם נגרים
היפך נצבים כחומה) הוא דבר נוסף עליהם
— זבמלא, הסלא שבקיים אינו כהפלא
שבהבריאה יש מאין, ולהעיר מדיה נתת

(*) וב-פלה הרמון (להרדה מפאריסט)
וירא (נב, ג) — מפורש באו"א.

ב. דער טעם פון ר"י וואָס ער
לערנט אַז „השבת חי' רעה“ מיינט
„מעבירם מן העולם“, איז מבאר דער
ראָגאַטשאַווער, אַז ר"י גייט לשיטתו
אין דעם דין פון ביעור חמץ:

אין דעם אופן ווי מען דאַרף חמץ
מבער זיין, איז פֿאַראַן אַ מחלוקת פון
ר"י מיט די חכמים: „ר"י אומר אין
ביעור חמץ אלא שריפה. וחכמים אומ-
רים אף מפרר חורה לרח או מטיל
לים“.

אין וואָס באַשטייט זייער פּלוגתא?
בשעת מען וואַרפט אַריין דעם חמץ
אין ים (און אפילו ווען מען איז אים
„חורה לרח“, ווערט בטל בלויז דער
חיבור פון זיינע חלקים וכו' אָבער
עס) בלייבט די מציאות החמץ כמו
שהי', און וויבאַלד אַז ביי חמץ
שטייט „תשבתו שאור מבתיכם“,
האַלט ר' יהודה אַז דורך צעברעקלען
דעם חמץ און אים פֿאַרשפּרייטן אין
ווינט אָדער דורך אַריינזאַרפן אים אין
ים איז מען ניט מקיים די מצוה
„תשבתו“, ווייל לויט ר"י איז דער
פירוש פון „שביטה“ — ביטול המצי-
אות. און דעריבער האַלט ער „אין
ביעור חמץ אלא שריפה“ — ווייל
דוקא דורך פֿאַרברענען דעם חמץ
ווערט נתבטל זיין מציאות (והגם אַז
אויך נאָכן פֿאַרברענען בלייבט דערפֿון
איבער אַסר — איז אָבער אַסר אַ נייע
מציאות). די פּריערדיקע מציאות איז
ניטאָ.

די חכמים (ובכללם ר"ש) האַלטן
אָבער, אַז אויך דער ביטול הצורה

(6) נעתק ב-צפנת פענח עה"ת — עה"ש.

(7) פסחים רס"ב.

(8) כא יב, טו.

(8*) ראה תורה אין (פסחים כט, סע"א).
חידושי הרשב"א לקידושין (נו, ב), ועיין
אנה"ק סט"ו.

דער זאך יי, האלט ר"י אן ער איז חייב און ר"ש האלט אן ער איז פטור יי.

(ב) בנוגע צו „דבר שאינו מתכוון“ [דאס הייסט, א מלאכה אן כוונה. ווי למשל ווען איינער גיסט אריין קאלטע וואסער אין א הייסער כלי מתכות צוליב אנווארעמען די וואסער, איז כאטש אן דורך דעם איז ער מחזק די כלי, וואס דאס איז „גמר מלאכת הצורפין“, איז ער אבער כלל ניט מכוון צו דער מלאכה]. האלט ר"י אן דאס איז אסור און ר"ש האלט אן ס'איז מותר יי.

דער ביאור אין זייערע פלוגותות: ביי שבת איז „מלאכת מחשבת אסרה תורה“ יי, און בשעת עס פעלט די מחשבה [לא מיבעי ביי „דבר שאינו מתכוון“ וואס דאן האט ער כלל ניט בכוונה צו טאן די מלאכה, נאר אפילו ביי „מלאכה שאינה צריכה לגופה“, וויבאלד אן זיין טעם ומחשבה איז צוליב א צווייטער זאך, הייסט עס דאך אן לגבי דער מלאכה פעלט מחשבה]. איז נתבטל געווארן צורת המלאכה.

און היות אן ביי שבת שטייט „וביום השביעי תשבותי“, אן עס דארף זיין שביתה פון מלאכה, איז ר"י, וואס לערנט אן שביתה איז דוקא ווען די גאנצע מציאות ווערט בטל, האלט ער אן אויך ווען מען טוט א מלאכה שאינה צריכה לגופה און אפילו א דבר שאינו מתכוון — איז מען ניט מקיים דעם „תשבותי“, ווייל דער עצם המלאכה איז פאראן אויך בעת עס פעלט די כוונה; אבער ר"ש, וואס

בששת ימי בראשית האבן די היות ניט מזיק געווען, און די טבע להזיק איז אין זיי צוגעקומען ערשט לאחרי חטא עץ הדעת יי — איז דאך אודאי פארשטאנדיק אן אט-די טבע איז בלויז א צורה חיצונית, און דורכן ביטול פון דער דאזיקער טבע ווערט ניט נתבטל די מציאות פון דער ח'.

איז ר' יהודה, וואס ער לערנט אן „שביתה“ מיינט דער ביטול פון דער מציאות, מוז האלטן אן „והשבתי ח' רעה גו“ מיינט „מעבירם מן העולם“, אבער ר"ש, וואס לדעתו קען אויך דער ביטול הצורה הייסן „שבתי תה“, לערנט ער „משביתן שלא יזיקו“, ווארום אויך דאס הייסט „והשבתי“.

ג. דעם לשון שביתה געפינט מען אויך ביי שבת — „וביום השביעי תשב בות“ יי, זעט מען טאקע, אן אויך בנוגע איסור מלאכה בשבת (וואס איז פאר-בונדן אויך מיט „וביום השביעי תשב בות“ יי) איז דא א פלוגתא פון ר"י ור"ש, אין צוויי ענינים:

(א) בנוגע צו „מלאכה שאינה צריכה לגופה“ [ד.ה. ווען איינער טוט א מלאכה כה בכוונה, אבער זיין טעם אויף דעם איז צוליב אן אנדער זאך, ווי צום ביישפיל, „המכבה את הנר מפני שהוא מתיירא מן הנכרים כו“ אדער „מפני החולה שישן“, וואס זיין טעם ביים כיבוי איז ניט אין דעם נר גופא, ווייל צריך לפחם, נאר צוליב אן אג-

ליראין תרציג (נדפס בשה"מ תשי"א) פ"ב ואילך.

(11) רמב"ן עה"ת (עה"פ והשבתי ח' רעה גו).

(12) משפטים כג, יב, תשא לה, כא.
(13) רמב"ם ריש הל' שבת, סהמ"צ לה' רמב"ם מ"ע קנר.

(14) ראה שבת ל, רע"א, לא, ב.

(15) שם עג, ב, וש"נ.

(16) שם מא, ריש ע"ב, וש"נ.

(17) ביצה יג, ב (וש"נ), חגיגה יו"ד, ריש

ע"ב (לענין מלאכה שאצל"ג עיי"ש).

ד. וויבאלד אָן דער פירוש פון „שביתה“ (לדעת ר"י) איז — דער ביטול פון דעם עצם המציאות. קומט דאָך אויס אָן אין פסוק „והשב־תי חיי רעה מן הארץ“ שטייט בפירוש אָן לעתיד לבוא וועט נתבטל ווערן די מציאות פון חיות רעות. און דעריבער קען ער ניט לערנען „משביתן שלא יזיקו“ (טראַץ דעם

הוא מטעם שחלוקים הם בפירוש „תשבות“.

הרי ב' דינים אלו שייכים זה לזה * ואף שדינו דשמואל בזבחים שם הוא בדשא"מ לענין לא תכבה (ולא בשבת) — הרי מה דשא"מ מותר בכל התורה הוא לפי דילפינן משבת (כבהערה שלפניו), וא"כ מוכרח שס"ל שגם ביטול ה"תואר" נק' „תשבות“, ולכן גם משאצ"ג (לענין שבת) פסור.

ומה שלפי מסקנת הש"ס „בדבר שאינו מתכוון סבר לה כר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר"י — אף שבי הפלוגתות דר"י ור"ש תלויים הם בפ"י „תשבות“ — י"ל בבי אופנים: א) שהפסור בדשא"מ הוא (לא מטעם „תשבות“ כ"א) מקרא אחריו ככפנ"י שבת (מב, רע"א), או לפי שאינו שייך חיוב באינו מתכוון וא"צ ע"ז לקרא כלל (ולא כבהערה הקודמת). ב) שפ"י „תשבות“ אליבא דשמואל הוא ביטול התואר. אלא שס"ל שבמלאכה שאצ"ג, מכיון שהוא מכוון (אף שכתנתו היא למלאכה אחרת), יש בה גם צורת מלאכה.

* ע"ז מתרץ בפנ"י שם, שהשייכות דבי' הדינים (משאצ"ג ודשא"מ) הוא לפי ששניהם ילפינן (לדעת המקשן) מ„מלאכת מחשבת“ ומה שס"ל לר"ש דשא"מ מותר גם בכל איסורי התורה הוא „משום דיליף לה בק"ו משבת דחמירא“, אבל תירוצו אינו מספיק. כי מכיון שהפסור דמשאצ"ג הוא רק בשבת ולא בשאר איסורים, מוכח לכאור, שהא דשא"מ מותר בשאר איסורים הוא (לא לפי שיליף לה משבת, כ"א) מקרא אחריו, ולא ממלאכת מחשבת. וא"כ, איך מקשה (בזבחים שם) אהא דס"ל לשמואל דשא"מ מותר ב„לא תכבה“ מהא דס"ל שמשאצ"ג פסור בשבת. ועכצ"ל ככפנ"י ההערה. ועצ"ע בכ"ז.

האָלט אָן אויך ביטול הצורה ווערט אָנגערופן שביתה. האָלט ער * אָן אויך מלאכה שאינה צריכה לגופה און דבר שאינו מתכוון — וויבאלד אָן ס'איז דערביי ניטאָ די צורת המלאכה. גייט עס שוין אַרײן אין כלל פון „תש־בות“ *.

18) ומה שס"ל לר"ש שדבר שאינו מתכוון מותר גם בכל איסורי התורה, היינו לפי „דשבת בנין אב * לכל התורה“ (ריטב"א יומא לר, ב).

יזמה ש„בנין אב“ זה הוא רק בנוגע לדשא"מ ולא בנוגע למלאכה שא"צ לגופה (ראה תוס' זבחים (צב, א) ובהערה שלאח"ז) — י"ל: בדבר שאינו מתכוון נ"ל, מסתבר שהפסור (שנאמר גבי שבת) הוא (לא רק לפי שגם כשעושה מלאכה בלא כוונה „שבות“ הוא, אלא גם) לפי שאינו שייך חיוב על דבר שאינו מתכוון (אלא שבאם לא היינו מוצאים פסור בדשא"מ בשום מקום, א"א לחדש סברא זו. אבל לאחרי דידעינן דפסור בשבת, מסתבר שכה"ה גם בכל האיסורים), משא"כ מלאכה שאצ"ג, מכיון שהוא עושה בכונה ורק שאינה צריכה לגופה, מסתבר שפסור זה נאמר רק גבי שבת — לפי שנאמר בו „תשבות“ — ולא בשאר איסורים.

19) ע"פ מ"ש בפנים, יש לומר בתירוץ קושית התוס' (שבת מב, א ד"ה אפילו. זבחים שם — ד"ה אבל) שהקשו „היכי ס"ד דדבר שאינו מתכוון שיה צריכה לגופה, דמה ענין זה לזה“ — כי מכיון שפלוגתת ר"ש ור"י בשני הדינים (משאצ"ג ודשא"מ)

* בפני יהושע שבת (מב, רע"א) מפרש (לדעת המקשן בשבת שם): „דהא דסבר ר"ש בכל התורה דשא"מ מותר, היינו משום דיליף לה מק"ו משבת דחמירא“. ואינו מובן, דלפ"ז הו"ל למילף בק"ו משבת גם לענין משאצ"ג. ובפרט, שבי' הענינים (משאצ"ג ודשא"מ) ילפינן מ„מלאכת מחשבת“ (כמו שהאר"י בפנ"י שם). ומאי שנא? ולכן נלפענ"ד, שא"א ללמוד מק"ו משבת — כי שאני שבת, שהגדר דאיסור מלאכה בו הוא „תשבות“. אלא שמי"מ „שבת בנין אב (ולא ק"ו) לכל התורה“ לענין דשא"מ, כדלקמן בפנים ההערה.

וואָס עס שטייט „וגר זאב עם כבש גו“ און מוז לערנען „מעבירם מן העולם“.

און דאָס וואָס אין פסוק שטייט פאַרט בפירושו „וגר זאב עם כבש גו“ — אָז עס וועלן יע זיין חיות רעות לע“ל (נאָר זיי וועלן ניט מוזיק זיין). מוז מען לערנען (לדעת ר“י) אָז די צוויי פסוקים ריידן וועגן צוויי באַזונדערע זמנים: פריער וועט זיין „וגר זאב עם כבש גו“, און דערנאָך וועט זיין אַ העכערער עילוי, אָז עס וועט נתבטל ווערן די מציאות החיות רעות לגמרי — מעבירם מן העולם“.

בשבת בראשית.

דערנאָך זאָגט די גמרא „וקמיפלגי בדרב קטינא, דאמר רב קטינא שית אלפי שני הוה עלמא וחד חרוב“ . . .

אביי אמר תרי חרוב — אָז די מחד

לוקת פון (ר“י משום) ר“ע און ר“ג

איז תלוי אין דער פלוגתא פון רב

קטינא מיט אביי: לויט דעת רב קטינא

נא, אָז לע“ל וועט זיין „חד חרוב“,

קען מען לערנען אָז „מזמור שיר ליום

השבת“ מיינט „ליום שכולו שבת“,

משא“כ לדעת אביי, אָז עס וועט זיין

„תרי חרוב“, קען מען ניט זאָגן אָז

„מזמור שיר ליום השבת“ גייט אויף

לע“ל, וואָרום „ליום השבת“ איז דאָך

אַ לשון יחיד און לע“ל וועט זיין

„תרי חרוב“, ולפ“ז דאָרף מען זאָגן

אָז „ליום השבת“ מיינט — „על שם

ששבת“.

איז דאָ ניט מוכן: ר“ג אַליין זאָגט

דאָך בפירושו אָז זיין טעם מצד וואָס

ער איז חולק אויף (ר“י משום) ר“ע

איז ווייל „מה ראו חכמים לחלק בין

הפרקים הללו“. היינט ווי זאָגט די

גמרא אָז אַנדער טעם?

ה. ע“פ הנ“ל וועט מען אויך פאַר-

שטיין די ראי' וואָס דער תו"כ ברענגט

צו דעת ר"ש פון פסוק מזמור שיר

ליום השבת:

אין סוף מס' תמיד רעכנט ער אויס

„השיר שהיו הלויים אומרים במקדש“

אין יעדער טאָג פון די ימי השבוע:

„ביום הראשון היו אומרים לה' הארץ

ומלואה תבל ויושבי בה. בשני היו

אומרים גדול ה' ומהולל מאד וכו'“

בשבת היו אומרים מזמור שיר ליום

השבת. און ער איז מפרש „מזמור שיר

לעתיד לבא ליום שכולו שבת ומנני-

חה“ לחיי העולמים“.

אזוי שטייט אין דער משנה. אָבער

אין ברייתא: איז דאָ אַ פלוגתא

וועגן דעם: „ר' יהודה אומר משום

ר' עקיבא . . . בשביעי היו אומרים

מזמור שיר ליום השבת, ליום שכולו

שבת. אמר ר' נחמי' מה ראו חכמים

לחלק בין הפרקים הללו“ (טייטשט

* (21) בענין „חרוב“ ופרטיו — ראה תו"ח

בראשית בתחלתו. אוה"ת בראשית (ל, טע"ב).

אוה"ת ויקרא (ע' רחק, קרוב לסופו). רש"י

מות הצ"צ עה"פ (תהלים צב, א) מזמור שיר

ליום השבת (ב, יהל אור"ב, הוספה לשם (בהו-

צאת חשד"מ — ע' תרלב. ע' תשכ ואילך)). ד"ה

שה"ש (הראשון) תרכ"ז.

19) להעיר ממאמרי אדה"ז תקס"ז ע' נו.

מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' קסד.

20) אבל להרע"ב, תויו"ט ועוד הגירסא:

מנחה (בלא וא"ו). וראה להלן שוה"ג הא'

להערה 30.

21) ר"ה לא, א.

דערש פון דעם צווייטן אלף שנה. וואס פון דעם איז מובן אויך בנוגע צו די „תרי חרוב“ (לדעת אביי), אז כאטש אין ביידע אלפים וועט זיין „חרוב“, איז אבער דער אלף השביעי גיט גלייך צום אלף השמיני.

ועפ"ז יש לומר, אז רב קטינא און אביי זיינען מחולק לויט די צוויי דיי-עות פון ר"י ור"ש (אין תו"כ): לויט דעת ר"ש אז דער פירוש פון „זהש" בתי חי' רעה מן הארץ" איז „מש" ביתן שלא יזיקו" — און דאס איז די איינציקע שביתה וואס וועט זיין לע"ל (אז שטענדיק יי וועט זיין די מציאות פון חיות רעות און זיי וועלן גיט מוזיק זיין). איז מסתבר אז עס וועט זיין בלויז „חד חרוב"; משא"כ לדעת ר"י אז עס זיינען דא צוויי תקופות כנ"ל — פריער וועט זיין „וגר זאב עם כבש" (עס וועלן זיין חיות רעות, נאך לא יזיקו) און דערנאך „מע" בירם מן העולם", האט אן ארט צו זאגן ואדרבא עס איז מסתבר יי — אז עס וועט זיין תרי חרוב: אין ערשטן אלף וועט זיין דער חרוב פון דער צורה, זיי וועלן זיין אבער זיי וועלן גיט מוזיק זיין, און אין צווייטן אלף „מעבירם מן העולם" יי.

(25) ואין לומר שגם ר"ש ס"ל שאח"כ „מעבירם מן העולם", ורק שסובר שפירוש „השכתי חי' רעה" הוא „משביתן שלא יזיקו" (ומדבר בפסוק זה בהזמן שלפני „מעבירם כו"י) לפי דאזיל לשיטתי בפירוש „שביתה" (כנ"ל בפנים) — שהרי אדרבה: לדעת ר"ש העלי' ושבחו של מקום" הוא „בזמן שיש מוזיקין ואין מוזיקים" (כמפורש בתו"כ שם).

(26) אבל אינו מוכרח. כי אפשר שבי' הענינים יהיו באותו אלף שנה. וראה הערה הבאה והערה 30; 31.

(27) להעיר מהידוע (שו"ת הרשב"א ח"א סי' ט). כ"י ק"פ שמיני. ובארוכה —

די קשיא איז נאך גרעסער: פון דברי ר"ג „מה ראו חכמים לחלק" איז דאך לכאורה מובן, אז אפילו אויב מען זאל אָננעמען ווי רב קטינא, אז עס וועט זיין „חד חרוב", דארף ער אויך זאגן „על שם ששבת". היינט ווי זאגט די גמרא „וקמיפלגי בדרב קטינא כו", אז דער טעם פון ר"ג איז ווייל ער האלט ווי אביי, אבער ווען ער וואלט געהאלטן ווי רב קטינא — וואלט ער יע מודה געווען לדעת (ר"י משום) ר"ע אין פירוש פון „ליום שכולו שבת"?

מזו מען זאגן, אז מיט „וקמיפלגי בדרב קטינא כו" מיינט די גמרא (ניט צו זאגן אן אנדער טעם אויף דער פלוגתא פון ר"ע און ר"ג, נאך) צו מבאר זיין די סברות פון ר"ע און ר"ג וואס שטייט אין דער ברייתא: אז דאס וואס ר"ג איז מכריח מצד דער קשיא „מה ראו חכמים לחלק כו"י" אז מזמור שיר ליום השבת מיינט ניט ליום שכולו שבת און (ר"י משום) ר"ע האלט ניט פון דער קשיא, איז עס ווייל ר"ע האלט חד חרוב און ר"ג האלט תרי חרוב.

ו. וועט מען עס פארשטיין בהקדים הידוע יי, אז יעדער אלף שנה פון די „שית אלפי שני דהוה עלמא", איז א באזונדער הנהגה, און הגם אז די גמרא יי טיילט די שית אלפי שני אין דריי סוגים — שני אלפים תהו, שני אלפים תורה און שני אלפים ימות המשיח — איז דאס בכללות, אבער בפרטיות, איז יעדער אלף שנה (אויך אין יעדער איינע פון די שני אלפים גופא — תהו, תורה און ימות המשיח יי) אַנ-

(22) רמב"ן ובחיי עה"ת — בראשית ב, ג. ועוד.

(23) סנה' צו, סע"א.

(24) ראה רמב"ן הנ"ל.

קען מען דעריבער ניט פרעגן „מה ראו חכמים לחלק כו“ (וואָס דער שיר פון די ששת ימים איז „על שם שעבר“ און פון שבת — „על שם להבא“) — ווייל דער ענין „משביתן שלא יזיקו“ וואָס וועט זיין לעתיד איז אויך געווען בעבר, בשבת בראשית²⁸; משא״כ לדעת אב״י אַז „תרי חרוב“, הייסט עס דאָך אַז ער נעמט אָן כדעת ר״י „מעבירם מן העולם“, ווערט במי־לא אַ קשיא „מה ראו חכמים לחלק“²⁹.

(29) אלא שמ״מ יש מעלה במשביתן שלא יזיקו שיהי׳ ביום שכולו שבת על השביתה שב־שבת בראשית — לאחרי חטא עהיד [שלכן ס״ל לר״י משום] ר״ע „ליום שכולו שבת“ ולא „על שם ששבת“ — כי שביתה המזיקין בשבת בראשית היתה רק לפי שעה, משא״כ „והשבתי חי רעה“ דלע״ל הוא — שיתבטל הרע לגמרי ויתהפך לטוב.

ויתירה מזו: „משביתן שלא יזיקו“ דלע״ל נעלה יותר גם מכמו שהיו בתחלת הבריאה קודם החטא, כי [נוסף לזה, שמכיון שלכת חילה לא ה׳ בהם או הטבע שיוקו, הרי אין חילוק בין זאב וכבש; אין בכלל חיות מזיקות בעולם, משא״כ לע״ל יש (חיות) מזיקין ואין מזיקים, הנה] בתחלת הבריאה, מכיון שהי׳ מציאות הקליפות בעולם, שמצד זה ה׳ שיך ענין החטא (ראה ד״ה ואתם הדבקים תרפ״ו (תשי״א) פ״ה) — הרי במילא ה׳ איזה אפשריות ונתינת מקום שהחיות יוכלו להזיק — ע״י החטא, משא״כ לע״ל, כשׁ. ואת רוח הסומאה אעביר מן הארץ — יודככו בתכלית (ראה עדין ד״ה ואתם הדבקים שם, לענין מעלת הגופים שיהיו לע״ל על גופו של אדמ״ר גם כמו שהי׳ קודם החטא).

(29*) אבל אין להוכיח מזה שר״י משום ר״ע והתנא שבמשנה (סוף מס׳ תמיד) ס״ל כר״ש במבילתא — כי י״ל ס״ל כר״י „מעבירם מן העולם“ (וראה בהערה שלאח״ז), אלא שאינו חושש להקשיא „מה ראו חכמים לחלק“ (כבשוה״ג הא׳ להערה הבאה).

ז. עפ״ז וועט מען אויך פארשטיין וואָס די קשיא „מה ראו חכמים לחלק בין הפרקים הללו“ איז דוקא אויב מען וועט לערנען „תרי חרוב“:

כאמור לעיל (סעיף ב׳), איז קודם חטא עה״ד האָבן די חיות ניט מוזיק געווען, וואָס פון דעם איז מובן, אַז אויך בשבת בראשית — כאָטש ס׳איז שוין געווען לאחרי החטא, וויבאלד אָבער אַז דער חטא האָט דאָן גאָך ניט געהאַט קיין ווירקונג בפועל אין וועלט — וכמרו״ל²⁸ „אע״פ שנתקללו המאורות מערב שבת אבל לא לקו עד מוצאי שבת“, האָבן אויך די חיות דאָן גאָך ניט מוזיק געווען.

ובמילא קומט אויס, אַז די שביתה „שלא יזיקו“ לע״ל, ליום שכולו שבת, איז ניט קיין נײער ענין וואָס וועט זיך ערשט אויפֿטאָן לע״ל, וואָרום אויך בעבר, בשבת בראשית איז אַזוי גע״ווען, כנ״ל, משא״כ די שביתה „מעבירם מן העולם“ — איז אַ נײער ענין לגמרי, וואָס דאָס וועט זיך ערשט אויפֿטאָן לעתיד.

ועפ״ז איז מובן וואָס די גמרא זאָגט „וקמיפלגי בדרב קטינא כו״: לדעת רב קטינא אַז עס וועט זיין בלויז „חד חרוב“, הייסט עס דאָך אַז „ליום השבת“ מיינט „משביתן שלא יזיקו“.

ד״ה, ויהי ביום השמיני תשׁוׁ, ובכ״מ) שמספר „שבעה“ הוא בכלל כחי ההשתלשלות — שבעת ימי ההיקף, ומספר „שמונה“ — למעלה מהשתלשלות. ועפ״ז יומתק מה שבי ענינים אלו „משביתן שלא יזיקו“ ו„מעבירם מן העולם“ יהיו בשני אלפים שונים — כי „משביתן שלא יזיקו“ הוא בכלל הנהגת העולם (שהרי כן ה׳ גם בתחלת הבריאה), ולכן יהי זה באלף השביעי — סדר השתלשלות, משא״כ „מעבירם מן העולם“, שהוא למעלה מסדר הנהגת העולם — יהי באלף השמיני.

(28) ב״ר פ״א, כ. פ״ב, ז.

— היות אז דער ענין פון „מעבירם מן העולם“ איז לגמרי א נייער ענין, וואס איז פארבונדן בלויז מיט „להבא“ און האט קיין שייכות ניט מיט „על שם (ש)עבר“³⁰.

ה. ע"פ הנ"ל וועט אויך ווערן פאר-שטאנדיק וואס דער תו"כ ברענגט א רא"י פון פסוק „מזמור שיר ליום השבת“ צו דעת ר"ש אז „משביתן שלא יזיקו“:

(30) ע"פ מ"ש בפנים, יתורץ מה שהווקק ר"ג להסברא „מה ראו חכמים לחלק“ — דלכאורה: למי? „תרי חרוב“ מוכרח לומר לכאורה ש„ליום השבת“ (ליום — ל' יחיד) לא קאי אלעתיד (וכדאיתא בסנה' שם: „תניא כותבי דרב קטינא... ואומר מזמור שיר ליום השבת“). וא"כ, למה הווקק ר"ג לסברא הנ"ל „מה ראו כו“ — כי גם לדעת ר"י שבתו"כ אפשר שבי' הענינים (וגר זאב גו" ו„מעבירם מן העולם“) יהיו באותו אלף שנה. ולפ"ז, אפ"ל גם לדעת ר"י ש„מזמור שיר ליום השבת“ קאי אלע"ל. ולכן הווקק ר"ג להסברא „מה ראו כו“, שמכיון שס"ל כר"י „מעבירם מן העולם“ — גם אם נאמר שבי' ההנהגות יהיו באותו אלף שנה ** , מכיון ש„מעבירם כו“ הוא חידוש שלא הי' בשבת בראשית כפנים — „מה ראו חכמים לחלק“.

(*) ועפ"ז מובן בפשטות, שאין סתירה מהא דר"י שבמס' ר"ה לר"י שבתו"כ שם (נוסף, על מה שי"ל, שבמס' ר"ה — ר"י משום דר"ע קאמר לה, ולי' לא ס"ל כו). (ועפ"ז, הא דר"י משום דר"ע אינו חושש להקושיא „מה ראו חכמים לחלק“ הוא גם לפי היסוד (ראה בשוה"ג שלאח"ז) של סברת אב"י, ולהעיר מפרש"י שם ד"ה וקמיפלגי: „ר"ג לית ל"י דרב קטינא“, ואינו כותב שר"י ור"ג קמיפלגי בדרב קטינא ואב"י).

ולהעיר מבי' הגירסאות שבמשנה סוף מס' תמיד: „שבת מנוחה“, או „שבת ומנוחה“ (בוא"ז): באם נאמר, שהתנא דמתניתין ס"ל כר"ש — בלא וא"ו, ובאם נאמר שס"ל כר"י — בוא"ו וק"ל.

(**) ומה שאמרו „וקמיפלגי בדרב קטינא כו“ — הכוונה הוא ליסוד הסברא דרב קטינא ואב"י, וראה בהערה 27; 31.

וויבאלד אז פון פסוק „מזמור שיר ליום השבת“ איז מוכח (לויטן פירוש אז עס גייט אויף לע"ל) כדעת רב קטינא, אז עס וועט זיין „חד חרוב“ — און די פלוגתא פון רב קטינא ואב"י איז דאך תלוי, כנ"ל, אין דער פלוג-תא פון ר"י ור"ש — קומט דאך במ"י לא אויס, אז פון דעם פסוק „מזמור שיר ליום השבת“ (פון וועלכן ס'איז מוכח אז דער „חרוב“ וועט זיין אין איין אלף שנה), איז פון אים אויך מוכח אז „משביתן שלא יזיקו“³¹.

ט. שוין גערעדט פיל מאל, אז יעדער דער סדרה האט א שייכות צו דעם זמן אין וועלכן מען לייענט זי. ועפ"ז מובן, אז דער פסוק „והשבתי חי' רעה מן הארץ“, וואס שטייט אין פ' בחור קותי וועלכע מען לייענט אלע מאל בימי הספירה (וקרוב לסיומם — חה"ש) האט א שייכות צום ענין פון מ"ת **

(31) ואף שגם לדעת ר"י אפשר לומר „חד חרוב“ (כבהערה שלפניו), מסתבר (להתנא שבתו"כ), שבאם יהיו בי' הנהגות, יהיו בבי' אלפים, וע"ד כל השית אלפי שני דהוי עלמא — ואדרבא: השינוים דשית אלפי שני כולם בגדר הנהגת העולם ובכ"ז כאו"א ביום (של הקב"ה) בפ"ע, עאכו"כ השינוי דמשביתן מן העולם שצ"ל ביום בפ"ע (שהרי זה ש„לא יזיקו“ — מנהגו של עולם הי', בשבת בראשית).

(32) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (נעתק בלקו"ש ח"ה ע' 129 הערה 1).

(33) דספה"ע — סיכתה התשוקה לקבלת התורה (אגדה בר"ן סוף פסחים. הובא לעיל ע' 125 הערה 51).

ונוסף על השייכות שבכל הסדרות שקוראין בימי הספירה למ"ת — שייכות מיוחדת דפ' בחוקותי למ"ת, שהרי „עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבתו"כ קודם עצרת“ (מגילה לא, ב), ובחוקותי — שם כל הסדרה — פי' תורה (תו"כ — הובא בפרש"י — עה"פ).

— ווען עס ווערן נשלים די ימי הספירה —
— „תספרו חמשים יום“.

וועט מען עס פארשטיין ע"פ היי-
דוע³⁴ אין דעם ענין פון חמץ וואָס
אויך ביי חמץ שטייט דאָך „תשביתו
שאר מבתיםכם“³⁵ — וואָס דאָס איז
בדוגמת „והשבתי חי רעה מן הארץ“
— וכנ"ל. אַז בפסח איז חמץ אַסור,
און בשבועות — איז ניט נאָר וואָס
חמץ איז מותר, נאָר אדרבה, ביי די
שתי הלחם וואָס מען איז מקריב שבו-
עות דאָרף זיין דוקא „חמץ תאפינה“.

איז ידוע אין דעם דער ביאור,
אַז „חמץ“ ווייזט אויף הגבהה והת-
נשאות, וואָס דערפון קומען אַרויס
כל המיני רע. און דערפאר, איז
בפסח — ווען מען האַלט ערשט
ביי „יציאת מצרים“, מוז מען „אַנט-
לויפן“ פון „חמץ“, ביז אַז „לא יר-
אה“³⁶ און „לא ימצא“³⁷. משא"כ
בשבועות וואָס קומט לאַחרי העבודה
פון ספירת העומר — ווען מען איז
מברר אַלע זיבן מדות פון נפש הבה-
מית, דאָן איז ניט נאָר וואָס דער
חמץ איז קיין סתירה ניט צו עבודת
ה', נאָר אדרבה: מען מאַכט נאָך פון
אים אויף אַ מצוה. וע"ד: זיגבה לבו
בדרכי ה' ³⁸.

און וויבאַלד אַז לאַחרי ספירת ה-
עומר שטייט מען אין אַזאַ מצב וואָס
מען קען מאַכן פון דעם חמץ אַ

מצוה, במילא דאָרף מען פון אים מאַכן
אַ מצוה. ווייל דער תכלית העילוי איז
„אתהפכא חשוכא לנהורא“, אַז דעם
חשך גופא זאָל מען מהפך זיין צו אור.
און דערפאר איז בשבועות — דאָרף
זיין „חמץ תאפינה“.

און דאָס איז אויך די שייכות³⁹ פון
די ימי הספירה צו „והשבתי חי רעה
מן הארץ“ לדעת ר"ש (וואָס הלכה
כמותו, כדלקמן סעיף יו"ד) „משביתן
שלא יזיקו“ — ווייל אין „משביתן
שלא יזיקו“ דריקט זיך אויס דער גודל
העילוי פון „אתהפכא חשוכא לנהורא“.
און ווי ער זאָגט אין תו"כ „אמר ר"ש,
אימתי הוא שבחו של מקום בזמן שאין
מזיקין או בזמן שיש מזיקין ואין
מזיקים“ — אַז דער תכלית העילוי
והשבח איז (ניט דער ביטול פון די
„מזיקים“, נאָר) אַז די מזיקים גופא
וועלן נתהפך ווערן לטוב.

י. אין דער פלוגתא פון רב קטינא
און אביי (צי עס וועט זיין „חד חרוב“
אָדער „תרי חרוב“), זאָגט די גמרא⁴⁰
„תניא כותי' דרב קטינא כו"ו. וואָס
פון דעם איז משמע⁴¹ אַז די הלכה
איז ווי רב קטינא אַז עס וועט זיין
חד חרוב, און וויבאַלד אַז די פלוג-
תא פון רב קטינא מיט אביי איז תלוי
אין דער מחלוקת פון ר"י און ר"ש
(כנ"ל סעיף ו'). קומט דאָך במילא אויס
אַז די הלכה איז ווי ר"ש „משביתן שלא
יזיקו“.

וואָס פון דעם איז פאַרשטאַנדיק אויך
בנוגע צו עבודת האדם איצטער —
וואָס אַלע גילויים דלעתיד זיינען תלוי

(34) ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 266 ואילך
וכהנסמו שם.
(35) בא יג, ז.
(36) שם יב, יט.
(37) דהיי"ב יו, ו. וראה ר"ח ש' הענה פ"ץ
(רלג (רלד) רע"א): יהי יקר רוח וגבה נפש בעניני
העוה"ב כו'. לקו"ת במדבר (טו, ג) ועוד.

(38) ראה יהל אור להצ"צ עה"פ מזמור
שיר ליום השבת.
(39) ראה גו"כ הטור או"ח ר"ס תמ"ב.

און דורך דעם וועט מען זוכה זיין צום קיום היעוד, והשבתי חי' רעה מן הארץ, צום „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים“.

(משיחות י"ט בסלו ושי"פ וישב תשל"ל)

במעשינו ועבודתנו עכשיו⁴⁰ און עס דארף דאך זיין אתערותא דלתתא מעין אתערותא דלעילא – אן דער עיקר ושלמות העבודה דארף זיין (ניט אין „אנטלויפן“ און אפזונדערן זיך פון וועלט – עולם לשון העלמים – נאר, (לאחרי הכנה) – מאַכן די וועלט גופא, וואָס זי איז דאָך מלא קליפות וסט"א⁴¹ – פאר א דירה לו ית⁴²).

דרשביי, שביום זה הוא (גילוי) מ"ת דפנימיות התורה (סדיה וספרתם תרס"ז). ולהעיר מהמבואר בלקריש ח"ג ע' 794, שייכות הכתוב „עד הגג הזה“ לליג בעומר, כי ההוראה מכתוב זה היא, שגם עניני העולם ועד להענינים שבבית לבן הארמי, צריך לעשותם כלים לאלקות. וכידוע תורת הבעש"ט עה"פ עזוב תעזוב עמו (היום יום" ע' כג. ובכ"מ) לא עיי לשברו כו'. ואמר רשב"י (זח"ג ע"א, ב): ביומאי לא יצטרכון בני עלמא להאי איל ר' יוסי צדיקיא מגנין על עלמא בחייהון ובמיתתהון יתיר מחייהון.

(40) תניא רפליז.

(41) לקרית שלח לו, ד. ד"ה על ג"ד ש"ת בתחלתו. ובכ"מ.

(42) תניא פליז. וראה בארוכה לקריש ח"ז ע' 22 ואילך. ע' 128 הערה 40.

(43) להעיר, מה שפרשת בחוקותי – בה נאמר הכתוב, והשבתי חי' רעה מן הארץ, שמכתוב זה (לדעת ר"ש) באה הוראה זו – קראין בכריכ שנים (כבשנה זו) בשבוע בה חל ל"ג בעומר, הילולא